

воспитывает ребенка, ездит по тем же улицам, что и я, переживает за архитектуру Минска, заставленные машинами дворы и т. д. Свои выступления в блогосфере принято называть «постами», однако эссеистский стиль изложения, помноженный на скорость написания и восприятия текста человеком, живущим в современном мегаполисе, в данного вида журналистских выступлениях очевиден.

Литература

1. Блиш, Д. Частное мнение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://blisch.by>. – Дата доступа: 01.11.2015.
2. Бузальская, Е.В. Эссе: к истории становления жанра // Мир русского слова. – 2015. – № 2. – С. 36–41.
3. Партон, Д. Авторский блог [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sb.by/blog/153315-dmitriy-parton/>. – Дата доступа: 01.11.2015.
4. Стральцоў, Б.В. Метад і жанр. Асновы творчага майстэрства журналіста / Б.В. Стральцоў. – Мінск: БДУ, 2002. – 118 с.
5. Тертычный, А.А. Интернет-публицистика: жанровый профиль [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/>. – Дата доступа: 01.11.2015.
6. Эпштейн, М. Эссе об эссе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.emory.edu/INTELNET/esse_esse.html. – Дата доступа: 01.11.2015.

Аляксандр Свораб

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ГЕРОЙ СУЧАСНАЙ ГАЗЕТНАЙ ПАРТРЭТЫСТЫКІ

Трансфармацыя жанравай сістэмы журналістыкі з'яўляецца заканамернай і адбываецца пастаянна. Не пазбег такой «мутацыі» і партрэтны нарыс, які ў савецкія часы займаў пачэснае месца на старонках газет. Сёння ў чыстым выглядзе разам з іншымі буйнымі жанрамі ён «перасяліўся» ў спецыялізаваныя часопісы і газеты-шматпалоснікі. Увогуле, партрэтная нарысыстыка, як лічаць многія даследчыкі, налічвае калі пяцідзсяці яе разнавіднасцей.

Партрэтныя замалёўкі, або штрыхі да партрэта, творчыя партрэты-інтэрвю, партрэты-эсэ, сацыяльныя партрэты, палітычныя партрэты – гэтыя і іншыя жанравыя формаўтварэнні знайшлі сваё пастаяннае месца на старонках газет і часопісаў. Акрамя традыцыйных рубрык, такіх як «Персона», «След на зямлі», «Героі побач», з'явіліся новыя – «Дзелавы чалавек», «Гаспадар» і іншыя, што сведчыць аб новых рэаліях часу і новых героях публікацый.

У розных формах і пад рознымі рубрыкамі партрэтная нарысыстыка паранейшаму праяўляе адкрытую зацікаўленасць да пэўнай асобы. Зварот журналістаў да канкрэтнага чалавека, да аналізу сучасных з'яў праз яго лёс

не толькі адкрываюць перад журналістамі новыя творчыя магчымасці, але і становяцца ўплываюць на рэпутацыю выдання.

Выбар героя нарыса або замалёўкі абумоўлены станам грамадства на пэўным гістарычным этапе, таксама залежыць ад палітычных, ідэалагічных, камерцыйных поглядаў і інтарэсаў канкрэтнага публіцыста або выдання, з аднаго боку, і ад запатрабаванняў аўдыторыі – з іншага.

Заняўшы пэўную нішу на рынку сродкаў масавай інфармацыі, выданні дыктуюць сваім аўтарам умовы творчай дзейнасці. Грамадска-палітычныя выданні, напрыклад, арыентуюцца на шырокую чытацкую аўдыторыю. Разнастайнасць іх тэматыкі дазваляе журналістам прысвячаць нарысы людзям розных прафесій і сацыяльных статусаў. У той жа час спецыялізаваныя выданні маюць некаторыя абмежаванні ў выбары герояў: іх дзейнасць яскрава праяўляецца ў канкрэтнай сферы. Адзначаецца таксама дыферэнцыяцыя і па гендарным прынцыпе. Сёння не толькі жаночыя часопісы, але і грамадска-палітычная перыёдыка паказвае нам новую гераіню – паспяховую, самастойную і самадастатковую жанчыну.

Па-ранейшаму героямі партрэтных публікацый айчынных выданняў з'яўляюцца сталыя людзі, няхай і не вельмі вядомыя ўсёй краіне, але паважаныя ў пэўным асяроддзі асобы.

Прааналізаваўшы беларускую публіцыстыку, можна адзначыць тыповыя рысы айчыннага героя: талерантнасць, актыўная жыццёвая пазіцыя, добразычлівасць, справядлівасць, шанаванне традыцый, схільнасць да творчасці, працавітасць, спагадлівасць.

Цікавым для чытачоў па-ранейшаму з'яўляецца чалавек, які пабываў у нестандартнай сітуацыі, перажыў трагедыю, пераадолеў фізічныя і псіхалагічныя цяжкасці. Сярод іх – удзельнікі ваенных канфліктаў, тэрактаў, катастроф, а таксама людзі экстрэмальных прафесій – урачы, міліцыянеры, выратавальнікі, якія па доўгу службы змагаюцца за жыццё іншых людзей. На жаль, іх успамінаюць толькі напярэдадні прафесійных святаў.

У газеце «Культура», напрыклад, пад рубрыкай «Вяртанне імёнаў» прадстаўлены біяграфічныя нарысы, героямі якіх з'яўляюцца таленавітыя, але па нейкіх прычынах забытыя мастакі, літаратары, грамадскія дзеячы і іншыя. Вяртаючы нам слаўныя імёны, публіцысты паказваюць яшчэ аднаго неабходнага нашаму грамадству героя – самабытнага, таленавітага, творчага беларуса.

Выбраўшы прадметам выступлення асобу чалавека, журналіст павінен вылучыць яго найбольш яскравыя жыццёвыя факты, выкарыстаць характэрныя дэталі знешнасці, характару, паводзін, звычак, мовы. Толькі так можна стварыць паўнацэнны, максімальна праўдзівы вобраз. І ў той жа час чалавек не павінен разглядацца адасоблена ад яго асяроддзя, бо ён з'яўляецца носьбітам пэўных сімвалічных рысаў – пакалення, эпохі, культуры, прафесіі

і г. д. Інакш кажучы, публіцыстыка ў партрэтных жанрах набывае мастацкае афармленне, захоўваючы строгае фактычнае напаўненне.

На жаль, даводзіцца пакуль што канстатаваць надзвычай абмежаваную колькасць нарысаў у раённым друку. Часцей за ўсё на яго старонках сустракаюцца замалёўкі ды інтэрв'ю-партрэты з абмежаваным спектрам вобразна-мастацкіх сродкаў.

Айчынным публіцыстам неабходна ўлавіць тэндэнцыю інтарэсаў аўдыторыі да жыцця простага чалавека. У гэтым бачыцца далейшы шлях развіцця сучаснай журналістыкі.

Трансфармацыя жанравай сістэмы, якая ў ёй сёння адбываецца, патрабуе належнай увагі і ад вучоных-тэарэтыкаў. Тым больш, што падмурак для далейшых даследаванняў у гэтым напрамку ёсць – напрацоўкі выкладчыкаў Інстытута журналістыкі, і ў першую чаргу грунтоўная навуковая спадчына прафесара Б.В. Стральцова.

Таццяна Старасценка

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт

СПЕЦЫФІКА СУЧАСНАГА АНАЛІЗУ МАСТАЦКА-ПУБЛІЦЫСТЫЧНЫХ ТЭКСТАЎ

Традыцыйна на занятках па стылістычным аналізе мастацка-публіцыстычных тэкстаў студэнтам прапануецца выявіць і ахарактарызаваць іх лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці. У некаторых выпадках такі разгляд праводзіцца без уліку ўзаемасувязей паміж рознымі моўнымі ўзроўнямі і адметнасцей аўтарскага стылю, прыёмаў індывідуальнага выкарыстання слоў і сінтаксічных канструкцый. Часам лінгвістычны і стылістычны аналізы тэксту атаясамліваюцца і студэнтам цяжка ўсвядоміць асноўнае адрозненне паміж імі. На думку І.Я. Лепешава, «тое, што звязана з семантыкай моўных элементаў, своеасаблівым іх ужываннем, – сфера лінгвістычнага аналізу... Што да стылістычнага аналізу, дык ён у школьнай практыцы выкладання літаратуры праводзіцца ўслед за літаратуразнаўчым або паралельна з ім. Яго задача – вызначэнне асаблівасцей аўтарскага стылю, прыёмаў індывідуальна-аўтарскага выкарыстання моўных сродкаў» [1, с. 25, 31]. У апошні час павышаецца ўвага навукоўцаў да дыскурсу-аналізу. І хоць на сёння адсутнічае яго дакладная метадыка, што выклікана неадназначным падыходам да тлумачэння паняцця *дыкурс*, элементы дыкурснага аналізу могуць і павінны выкарыстоўвацца на занятках па стылістыцы. Гэта значна ўзбагаціць студэнтаў і дазволіць ім усвядоміць, што «тэкст – гэта не простая лінгвістычная адзінка, а з'ява чалавечай дзейнасці, камунікацыі і пазнання» [2, с. 8]. Як слухна зазначае В. Іўчанкаў, дыкурсалогія з'яўляецца «пазнакай новага этапу развіцця гуманітарнай галіны навуковага пазнання» [2, с. 16].